

I. INTRODUCCIÓ

1–Classificació de les llengües:

José M. Sánchez Carrión, <<Txèpetx>>, fa a *Un futuro para nuestro pasado. Claves para la normalización del euskara*, una classificació de les llengües en diferents tipologies:

- **Interlingua o llengua de comunicació internacional:** a Europa, i a la major part del món, l'anglès fa aquest paper. En altres èpoques fou el llatí que fer un paper semblant.
- **Llengües de gran abast cultural:** és ocupat per llengües que han tingut una transcendència internacional com a vehicle d'intercomunicació o de transmissió de cultura. Per exemple: el francès (llengua de les classes altes de Rússia i Alemanya durant el segle passat) o el grec clàssic (en la seva època i en el context de la conca mediterrània).
- **Llengües de intercomunicació en un àmbit internacional restringit:** per exemple l'alemany al centre d'Europa, o com l'espanyol a Hispanoamèrica, o el francès a la Francophonie. La difusió exterior d'aquestes llengües prové de la dominació militar i de l'imperialisme o de la dominació econòmica que sol combinar-se amb l'imperialisme polític en alguna època històrica.
- **Llengües nacionals o llengües normalitzades:** són les que gaudeixen de plena normalitat d'ús social en el seu territori, però no tenen incidència exterior. Són classificades com a <<llengües d'abast restringit>>. Aquestes llengües no posseeixen una garantia de futur: s'entra en conflicte en alguns àmbits amb llengües d'abast internacional o amb la interllengüa.
- **Dialectes:** seguint la terminologia chomskyana, un dialecte és una llengua sense exèrcit. Un dialecte és una llengua que no ha assolit les condicions d'una llengua normal.

2–Anàlisi del present de la llengua catalana.

El present de la llengua catalana és conflictiu. L'anàlisi del present es duu a terme de tres perspectives:

- **Desde la psicología social:** aquesta disciplina pot constituir un suport important per a la sociolingüística, per explicar la realitat lingüística d'una societat determinada, també pot tenir un paper en les anàlisis sociolingüístiques. Té dues vessants:

Analitzar aspectes que podríem considerar microsociològics: influirà en les persones

individualment que es troben inserides. Per exemple: perquè algú consideri que una llengua és malsonant, s'han de donar uns condicionants específics que ho permetin. Això no passarà a les societats lingüísticament normalitzades i serà possible en conflictes lingüístics no resolts.

- Pot oferir un enfocament macrosociològic, que ens expliqui el context general que dona lloc a aquesta casuística microsociològica. Es tracta d'explicar processos generals per donar raó als comportaments individuals.

La psicologia social ha desenvolupat aspectes que relacionam amb la descripció de la realitat sociolingüística hi trobam:

- **L'obediència a l'autoritat:** s'han dut a terme investigacions com les de Milgram o McGuire, en àmbits restringits, d'on s'han extret teoritzacions més generals.
- **El pes de l'ordre establert sobre cada persona individual:** és creat per aquells sectors de la societat que compten amb el poder necessari per a afirmar-lo, existeix una interacció dinàmica entre la construcció de l'ordre establert i el comportament concret dels individus que s'integren en una societat determinada. El que

pensin els altres té incidència en el que un mateix afirmi que pensa, siguin quines siguin les conviccions del parlant individual l'ús social més habitual té un pes determinant sobre el comportament lingüístic de cada individu concret.

La gent s'adapta a les condicions sociolingüístiques establertes en el si de la societat.

- **L'espai simbòlic:** constitueix una necessitat bàsica en qualsevol procés de normalització lingüística, és el conjunt de mites d'una comunitat humana determinada. Formarà part d'aquest espai simbòlic: el mapa del propi país, la consideració envers la pròpia llengua i la consideració de la pròpia història.

Si es donen les condicions que afermen un espai simbòlic propi, ens trobarem en el context d'una comunitat lingüística normalitzada, però si no es donen aquestes condicions, o si es troben coixes per algun cantó, ens trobarem amb algun tipus d'irregularitat que entrebancarà la normalització de la pròpia llengua.

És important treballar per bastir un espai simbòlic català, tenint en compte la promoció i divulgació de tots els elements que hem esmentat:

- A través de l'ensenyament però també en els mitjans de comunicació, del món de l'art, etchem de difondre els nostres mites.
- El mateix tipus de mitjans es poden usar per concretar l'espai mental-nacional de la població dels Països Catalans difonent el mapa a través de l'ensenyament, però no tan sols per mitjà d'aquest àmbit, també a través dels mitjans de comunicació.

A l'hora de definir el mapa, és imprescindible construir un espai comunicatiu català. El mapa es deriva de la imatge mateixa dels límits geogràfics dels Països Catalans, però es deriva també de la consideració d'aquest territori com una sola nació. Els mitjans de comunicació funcionen d'acord amb una lògica (empresarial o política) de control.

- Els mitjans de comunicació i el sistema d'ensenyament constituïran dos àmbits fonamentals per a la normalització del coneixement de la llengua catalana, sense un dels dos no hi ha comunitats lingüístiques que es puguin classificar de plenament normalitzades.

És important per l'autocentrament de qualsevol país, que els mitjans de comunicació funcionin en la llengua d'aquest país, però també que el sistema d'ensenyament i que la població en general n'adquireixi una competència suficient.

L'ús de les llengües depèn sociopolíticament en què es troben les comunitats lingüístiques que les utilitzen, en situacions de dependència, l'ús serà precari, mentre que en situacions de no dependència l'ús lingüístic no troba frens. Partim de la consideració que els usos lingüístics mai no són naturals, ni es produeixen a través de la pura espontaneïtat, hi ha unes regles del joc, unes normes d'ús que condicionen la vitalitat social de la llengua.

Utilitzam el terme "patologia" perquè una persona que formi part d'una comunitat lingüística minoritzada constitueix part de la seua <<naturalitat>>, de la seua <<normalitat>>, seria considerat patològic si formava part dels seus usos i costums d'un membre d'una comunitat lingüística normalitzada.

Així, doncs, si hom aspira a la normalitat de la pròpia comunitat lingüística, ha de considerar que hi ha comportaments, usos i costums, que són completament anormals en el context de les comunitats lingüístiques normalitzades i que, han de ésser considerades com a anormals en les comunitats lingüístiques que, correlativament, es troben en via de normalització.

Molt sovint, en els processos de normalització lingüística, ocorre allò que deia Lluís Vicent Aracil, que <<les

aspiracions màximes no arriben al nivell de les necessitats mínimes>>.

- Desde la perspectiva de les institucions socials: qualsevol llengua normalitzada compta amb alguns elements fonamentals : consideració oficial, mitjans de comunicació i sistema d'ensenyament. En el cas de l'ensenyament i dels mitjans de comunicació, ambdós resulten fonamentals per a la recuperació del català. Aquesta mena de menysvaloració de la transcendència de la normalització de dins l'àmbit de l'ensenyament ha minvat. En uns certs sectors de la societat civil, l'expansió dels dominis de la llengua catalana dins aquest àmbit, que, desde la transició, ha estat el més dinàmic.

L'aplicació de programes d'immersió lingüística a les escoles, ha generat un moviment de suport dins els sectors més dinàmics de mestres i pedagogs i d'una part important de la societat civil, i ha generat un moviment d'oposició.

El procés d'implantació de la llengua catalana dins l'àmbit d'ensenyament al nostre país és un camí de roses, segons el que hem explicat anteriorment, res més allunyat de la realitat: ens movem permanentment en un estira-i-arrotonsa, on hi ha batalletes de les que no es veuen sortides, hi analitzam diferents aspectes que tenen a veure amb la regulació de l'ús de llengües dins l'ensenyament, des de diferents perspectives i analitzant diferents documents:

- l'articulació de llengües que apareix en la LOGSE, i, que, per tant, emmarca la reglamentació lingüística de la <<reforma educativa>>.

La reforma promulga una reglamentació que manté la subsiderietat de la llengua catalana. Es crea una àrea de la llengua on conviuen harmònicament el català i l'espanyol i es dona pe fet que la situació de bilingüisme pot se pefectament nomal, peduable, estable i no lesiva pe als interessos de cap de les dues comunitats lingüístiques que <<conviuen>> en aquesta situació.

Tota la història sociolingüística ens demostra que això no és així, però tampoc interessa contextualitzar les coses, perquè la verticalitat dels mecanismes de poder així ho exigeix.

- les diferències de tractament de què és objecte la llengua catalana dins l'àmbit de l'ensenyamentals diversos païssos catalans. Prenem com a punt de referència, l'ordre de Rotger, publicada l'agost del 1994 pel govern balear.

La intenció és posar en evidència un fet i una necessitat.

Hi ha tantes polítiques lingüístiques:

- A les zones més estrictament perifèriques del país, la llengua no té cap reconeixament oficial,

i només subsisteix gràcies al voluntarisme d'algunes persones concretes, que hi dediquen les seues energies. La llengua depèn en exclusiva del voluntarisme de sectors de la societat civil. Aquesta situació es dona a la Franja de Ponent o a la Catalunya Nord. L'ensenyament, a ambdós llocs, es fa en exclusiva en la llengua de l'Estat i el català hi ocupa un raonable, més o menys voluntari, i fora dels circuits normals de l'activitat educativa.

- Un grau més atenuat de perifèria, que englobaria el País Valencià i les Illes Balears i Pitiüses.

En aquestes parts dels Països Catalans, el català forma part dels programes educatius reglats, com una matèria de ple dret, però l'ús de la llengua catalana com a vehicle habitual d'int comunicació es troba en una situació considerablement precària.

A les illes Balears i Pitiüses ha contribuït notablement a aquesta precarietat el fet que la comunitat <<autònoma>> no té competències en matèria d'educació i ciència espanyol.

Aquesta anomalia extraordinària fa que es puguin fer des de l'àmbit educatiu per part de les persones més mobilitzades per la normalització, cada any s'arrossegi el llast del trasllat de funcionaris que desconeixen la llengua catalana.

- La política lingüística del Principat de Catalunya està més clarament encaminada cap a la normalització de la llengua. A l'àmbit de l'ensenyament s'han produït avenços molts superiors als tímids tempteigs que hi ha hagut dins l'àmbit sociolaboral o en el context dels mitjans de comunicació de masses. L'àmbit de l'ensenyament ha constituït el motor més dinàmic en el procés de normalització lingüística, fins ara.

Dins l'engranatge lingüístic del Principat, a l'ensenyament sembla que el català sí que efectivament n'ha esdevingut la llengua principal i que, per tant, opera en un sentit clarament normalitzador.

Bona part de la gent té tendència a creure que les formes d'organització, la manera de regular la societat que existeix entre nosaltres és la més natural, la més habitual i fins i tot, hi ha qui pensa que és l'única.

Perquè l'ensenyament constitueix efectivament un motor eficaç per a la normalització lingüística, no n'hi ha prou que es vehiculi en la llengua que es vol normalitzar, sinó que també hi ha d'haver una coherència entre la llengua en què s'ensenya i els continguts concrets que s'hi transmeten.

En aquest bloc temàtic relacionat amb l'àmbit de l'ensenyament hi apareixen papers que han estat publicats a les revistes *Escola Catalana* i *Llengua Nacional*

- La política lingüística: constitueix una qüestió d'Estat espanyol de la política lingüística ha estat apartada del flux de temes important, de temes clau, i l'Estat l'ha relegada a la condició de problema <<autòmic>>.

En el bloc corresponent a política lingüística del present volum, hi analitzam diferents aspectes:

- El context de la llengua catalana i la situació de satel·lització i subsidiarietat, comentades al paper

<<El català dins la unió Llatina?>>, podem observar com hi ha, des del punt de vista de l'esmentada Unió Llatina: llengües de primera i llengües que, >>per la quantitat de parlants i per les concepcions que aquests tenen sobre la pròpia llengua>>, no poden entrar en els circuits normals de les llengües que han de perdurar amb normalitat durant el segle XXI.

El català és situat dins aquest segon grup.

- La problemàtica de la interllengua, o interllengües, a Europa, ens interessa analitzar quines ideologies (i quines intencions) es poden amagar darrere aquets entrebancs, i feim algunes consideracions sobre en quina mesura es poden justificar i a partir de quins paràmetres ideològics.
- Aspectes més concrets, les consideracions sobre el concepte d'<<economia lingüística>> i interrelacionam els paràmetres d'estudi de la ciència econòmica amb els paràmetres d'anàlisi sociolingüística.

Aplicam aquestes conceptes a l'anàlisi del discurs de la Real Academia Española (RAE) o a la idea que, als Països Catalans existeix una mena de <<normalització de dues velocitats>>, una mica en el mateix sentit en què podem parlar d'una <<Europa de dues velocitats>>, que postulen alguns analistes dels ritmes en el procés d'unificació europea.

- Anàlisi de la ideologia francesa. És extreta del text d'una conferència que vaig pronunciar en el context d'un Curs Eivissenc de Cultura organitzat per l'Institut d'Estudis Eivissencs. Les referències que hi apareix són estrictament locals, però el tema té un abast perfectament ampli.

Durant dos segles, la major part d'Europa ha estat sota la influència de les construccions ideològiques emanades de la Revolució francesa.

Els capítols d'aquest apartat han estat confegits a partir de papers que prèviament havia publicat a les revistes *Escola Catalana*, *El Temps* i *Eivissa*.

II. PSICOLOGIA SOCIAL I SOCIOLOGIA DEL LLenguatge.

• Paper de la psicologia social en els estudis de sociologia del llenguatge.

El desenvolupament de la sociologia i de la psicologia van discórrer per camins separats, però en molts aspectes tenen el mateix objecte d'anàlisi. La diferència de epistemològica bàsica estava en el fet que la sociologia s'ocupava d'àmbits extensos i duia a terme investigacions de llarg abast, la psicologia s'ocupa de l'anàlisi més o menys individualitzada d'un espai que podríem qualificar, rigorosament, de microsociològic.

Aquest ordre deixa un buit complet per la psicologia social. La psicologia és una de les disciplines més útils en el context de la comprensió de la nostra realitat sociolingüística. Ens permetrà d'estudiar amb més eines a l'abast les motivacions profundes d'unes determinades actituds lingüístiques.

Coneixent els orígens d'unes determinades disfuncions lingüístiques serà força més fàcil d'estudiar les estrègies més oportunes amb vista a reduir-les o, en el millor dels casos, a eliminar-les completament.

• L'autoodi.

Les actituds individuals són sempre fruit d'un determinat engranatge politicosocial, d'uns

mecanismes de poder que hi són operants. Entre els parlants de llengües no minoritzades no s'hi

detecten casos d'autoodi. Una llengua parlada per poca gent, però en un context unilingüe i sobirà

políticament no genera autoodi entre els parlants d'aquella llengua acabarà sofrint una pèrdua de lleialtat lingüística que la utilitza.

Si una llengua no ocupa uns determinants àmbits, si el propi país no gaudeix de sobirania, si ser-ne parlant pot ser més un inconvenient que no un avantatge, qui parli aquella llengua acabarà sofrint una pèrdua de lleialtat lingüística que derivarà en autoodi.

- Diglossia interlingüística.

<<Diglossia>> constitueix un dels termes més equívocs de la literatura sociolingüística. Charles Albert Ferguson es referia a l'esquema segons el qual un determinant model de llengua serveix per als usos formals i un altre per als informals. La diglossia s'estableix entre registres d'una mateixa llengua. Fishman traslladà l'esquema a la interacció desigual entre dues llengües. L'esquema de Ferguson queda força estrafet. En el nostre cas no podem dir que existeixi diglossia perquè:

- El català i l'espanyol es disputen els àmbits formals. Existeix una situació de conflicte lingüístic en aquest nivell.
- En els àmbits informals es reproduïx exactament el mateix esquema.

L'esquema és manifestament inesperable. El conflicte lingüístic es resol a favor de la implantació d'un instrument únic d'intercanvi lingüístic. La diglossia entre dues variants d'una mateixa llengua presenta una estabilitat absoluta.

Diversos autors com Sánchez Carrión, són equívocs promoguts per l'enfocament fishmanià de la qüestió.

Si bé no es pot dir que hi hagi diglossia interlingüística, en canvi, que n'hi ha molts casos individuals, dels quals hi ha una concentració més gran a les zones perifèriques de Catalunya.

Hi ha una interacció directa entre diglossia interlingüística individual i autoodi. Si no és per un sentiment d'inferioritat, per una manca de lleialtat lingüística, no es podria explicar raonablement la jerarquització lingüística de dues llengües diferents per part d'una persona determinada. Aquest tipus de diglossia es produeix, dins el context de la manca d'autoestima.

- La pressió del grup.

L'acció del grup sobre l'individu ha estat analitzada en funció de modificar hàbits perjudicials per a

la salut, fomentadors d'una determinada problemàtica social, etc.

És més fàcil racionalitzar una situació, un parlant d'una llengua minoritzada té dificultats per a presentar el mateix grau de lleialtat lingüística que un parlant d'una llengua minoritzada té dificultats per a presentar el mateix grau de lleialtat lingüística que un parlant d'una llengua normalitzada, que no dur a la pràctica allò que ja es té racionalitzat.

La pressió del grup actua com una llosa damunt la consciència del parlant. A més minorització més esforç implicarà usar amb normalitat una llengua.

- Vendre's per poc.

Els qui <<es venen per poc >> havien de gratar-se el cervell per buscar algun tipus de raonament justificador, mentre que els altres era ben clar que ho feien senzillament per diners.

No és suficient la referència a la superestructura ideològica per a explicar uns determinat comportament, que serà el que al capdavant generarà una cuirassa ideològica justificadora de la subordinació. Aquestes motivacions profundes entren també dins radi d'interès de la psicologia social.

- L'estretègia normalitzadora.

Per a assolir la normalització d'una llengua minoritzada s'ha de valer d'aquest tipus.

La realitat és complexa, requereixen estratègies que tinguin en compte tots els punts a l'hora d'analitzar completament les causes i les conseqüències d'una determinada dinàmica social.

Un d'aquests instrument serà el paradigma de la psicologia social, cal tenir en compte aspectes macrosocials, però no s'han de perdre de vista els aspectes microsocials.

De la combinació interactiva i intel·ligent d'ambdues dimensions, en poden sorgir planificacions àmplies amb possibilitats reals d'èxit. Potser ens caldria aprendre una mica dels paradigmes de la ciència econòmica.

2- Espai simbòlic i normalització lingüística.

En el nostre context, hi apareix una constant en l'anàlisi: la crítica a l'existència d'un ús bàsicament emblemàtic de les llengües que requereixen la normalització. Les llengües

minoritzades són usades sistemàticament com a emblemes, però no constitueixen el vehicle normal

d'intercomunicació en el si de la mateixa comunitat lingüística

A) Ús emblemàtic i espai simbòlic.

Seguint la teoria de la inoculació, del psicòleg social McGuire, l'ús emblemàtic constitueix la vacuna contra la creació d'un autèntic espai simbòlic. Els emblemes poden ser compartits, però els espais simbòlics tenen un caràcter d'exclusivitat: però la segona afirmació és incongruent, perquè confon una institució amb un espai territorial.

S'hauria de revisar, el discurs sobre l'espai simbòlic, i tenir més en compte els teòrics de la comunicació, la sociologia i la psicologia social, juntament amb la semiòtica, constituïran eines d'anàlisi absolutament imprescindibles.

B) Una ocasió desaproveitada: la Renaixença.

En un llibre excel·lent que es veié obligat a veure la llum a l'exili madrileny –Idioma y Poder Social, de Rafael Lluís Ninyoles– es feia una crítica prou dura i contundent, i la cultura catalanes l'època de la Renaixença, s'hi podria aplicar el bisturí de la teoria de la inoculació de McGuire.

El moll de l'os de la tàctiques que aconsella el publiciste Carnegie per a assegurar-se victòries dialèctiques constitueix precisament a desplaçar el camp de la discussió, de manera que no es discuteixi sobre allò que cal, sinó a l'entorn d'alguna altra qüestió que no faci al cas.

Des que Oliver, amb The Renaissance of the Celtic Nations, havia donat el tret de sortida en una cursa de creació d'espais simbòlics que havien de dur a un desenvolupament de la diversitat lingüística i cultural d'Europa, s'estaven posant els fonaments per Tractats de Versalles (1918), d'on sorgien nacions independents, nous espais simbòlics autòctons.

C) Espai domèstic i projecció universal: alguns exemples europeus.

La cultura té components de tipus <<religiós>>.

Dos factors que es combinen a l'hora de crear un espai simbòlic: cohesió interior i transcendència exterior, transcendència que, en alguns casos, es limita a mostrar-se com a factor de pau i d'equilibri internacional.

D) Conclusió: la normalització en camp adobat:

Podríem dir que la normalització no pot fructificar en qualsevol camp. Cal un camp adobat per a fer possible la plena recuperació de tots els usos i funcions:

- Un espai simbòlic unificat, que permeti als membres de la comunitat lingüística identificar-se des d'un àmbit propi amb els altres. Es crea a través de l'acció de la societat civil i la dotació de mecanisme de poder.
- Un espai comunicacional propi, amb xarxes que abastin l'àmbit de tota la comunitat lingüística i que impliquin la major part dels ciutadans, tal com apuntava en aquesta mateixa revista el professor Josep Gifreu.

Aquests dos elements resulten bàsics per a crear una mentalitat col·lectiva autònoma que vagi requerint un element lingüístic d'intercomunicació: la llengua en via de normalització.

3- Actituds lingüístiques a Formentera (apunts sobre els mètodes qualitius en sociologia)

La descripció sociològica es fa bàsicament a través de qüestionaris que són contestats per una mostra de persones enquestades que se suposa que són representatives de l'univers a analitzar. El posterior processament d'aquestes qüestionaris resposts es durà a terme mitjançant mètodes de quantificació, normalment de base estadística. L'estadística és la part fonamental de la descripció sociològica.

Les estadístiques es limiten a donar-nos una visió estàtica de la realitat d'un moment determinat, però no ens permeten de saber com evoluciona una qüestió concreta. L'estadística ens ofereix una informació parcial i manipulable.

Sobre la manipulabilitat de les estadístiques, basti observar enfocaments diferents a l'hora de donar xifres sobre una mateixa qüestió.

- **Actituds lingüístiques i estadística.**

Per mitjà de l'estadística se'ns apareixen unes certes actituds per tal de poder llegir correctament unes determinades estadístiques.

L'anàlisi de les actituds correspon fonamentalment al camp de la psicolingüística, però aquest camp sol interferir amb altres com el de la sociolingüística. La psicolingüística s'acosta a l'estudi de les actituds per intentar canviar-les, amb vista a possibilitar uns determinats objectius.

La sociolingüística es dedica a la descripció dels usos de la llengua i dels condicionaments socials que conflueixen perquè aquests usos es produeixin o no es produeixin.

L'actitud lingüística que es manifesta en estadístiques que no la cercaven és una mica com el llop de l'inconscient col·lectiu que trata l'orella al darrere de la realitat que més o menys se'ns manifesta. Les actituds solen ser estudiades amb mètodes qualitius.

b) Trobar sense cercar: actituds lingüístiques a Formentera.

Un dels aspectes a analitzar era l'abast del conflicte lingüístic en el si de la societat formentera.

En la societat formenterera podríem distingir tres actituds bàsiques envers l'ús de la llengua catalana, tant entre autòctons com entre la població forana que s'ha establert a l'illa o que hi viu provisionalment:

- Els sectors favorables a l'ús normal generalitat de la llengua pròpia de l'illa.
- Els sectors que s'afirmen <<neutrals>> o <<bilingüistes>>, que propugnen el manteniment de l'ordre establert, però que manifesten unes postures diguem-ne més <<light>>.
- Els sectors obertament contraris a la normalització de l'ús de la llengua catalana.

Teòricament no es pot veure a través de les dades que ofereixen el cens poblacional. Es demana a les persones enquestades quin coneixement tenen de la llengua pròpia de l'illa, i aquestes persones s'han de situar en una escala que va d'1 a 6.

- No entén, ni parla, ni escriu en català.
- L'entén, però no el parla ni l'escriu.
- L'entén i el llegeix una mica, però no el llegeix ni l'escriu.
- El parla i el llegeix una mica, però no l'escriu.
- El parla i el llegeix fluidament, i l'escriu una mica.
- El parla, el llegeix i l'escriu fluidament.

c) Les orelles del llop i la pell d'anyell.

El coneixement del català que confessen tenir les persones censades a Formentera depèn de les expectatives que tenen amb relació a la llengua i de la seva pròpia actitud, del model lingüístic que ells voldrien per a la societat formentera.

La població no formenterera d'origen afirmen que tenir un millor coneixement del català són els treballadors menys qualificats, les persones que tenen un estatus social més elevat afirmen tenir menys coneixement del català.

Les raons d'aquestes respostes són:

- per als treballadors de fora conèixer la llengua pot millorar la seva perspectiva professional.
- Els forans ben situats no necessiten la llengua per a prosperar professionalment.

A Formentera podem observar un cert despotisme il·lustrat de base espanyola afirma conèixer el català molt més poc del que el coneix realment, amb la intenció solapada que la llengua catalana apergui en les estadístiques com una llengua ja residualitzada, mentre que l'espanyol aparegui més majoritari del que realment és.

Jesús Tusón al seu llibre *Mal de llengües*, diu que les dades estadístiques tendeixen a deformar les llengües, convertint les més grans i les més petites en encara més petites del que són realment.

d) Llengua i integració: més ecologia naturalista que no ecologia humana.

Formentera deu ser l'illa de tot el conjunt balearic que presenta un nivell més elevat de consciència ecològica entre els seus habitants.

La consciència ecològica restringida sol anar paral·lela amb la consciència ecològica en un sentit més ampli: és ben normal que un individu que defensa el medi natural se senti arrelat a la terra, protegeixi unes certes tradicions i formes de vida específiques, com la cultura i la llengua autòctona. L'ecologia té un paradigma que propugna una visió global de la realitat i aquest mèrit ningú no el pot discutir.

A Formentera trobam una disfunció entre els plantejaments d'ecologia restringida i sociològic en sentit ampli.

Els immigrants que viuen a l'illa es divideix en:

- Treballadors poc qualificats
- Petit i mitjà empresariat

Els immigrants no estan integrats lingüísticament ni culturalment però els treballadors menys qualificats estan disposats a integrar-s'hi.

A Sant Francesc hi ha dos centres de primària:

- C. P. Sant Francesc Xavier: amb implantació de l'ensenyament en català.
- C. P. Mestre Lluís Andreu: funciona en espanyol.

L'objectiu és liquidar la línia d'ensenyament en català existent al C. P. Sant Francesc. La maniobra s'ha produït enmig de l'atonía general de la població i sense intervenció decidida dels sectors intel·lectuals autòctons.

L'intenció de construir una urbanització disfressada de camping a Ca Marí va mobilitzar però la liquidació dels pocs avanços que s'aconsegueixen per a la llengua catalana deixa a la societat indiferent. El problema d'això cap al procés de normalització és que és viscuda amb normalitat per part de la societat.

Hi ha un pòsit de catalanitat indiscutible. El grau de coneixament de la llengua confessat per la població camperola de la Mola és similar al que tenen els estudiants de l'Institut d'Ensenyament Secundari de Formantera, això ens mostra que habitants de l'illa de certa edat no vol la desaparició de la llengua mentre que el que manifesten els estudiants s'ajusta a la realitat.

4 – Actituds de la psicologia social a la patologia de la colonització

Cal crear explicacions apropiades per a fets complexos però que ens afecten de manera directa o colpidora. No hem de caure en prejudicis a l'hora de cercar l'explicació, prejudicis que solen tenir característiques autoflagel·ladores.

Potser aquesta actitud autopunitiva constitueix el primer símptoma de colonització assimilada.

- **Desde la patologia a la psicologia social.**

El desenvolupament al llarg del segle XX l'experimentació en la psicologia social ens permet de poder contrastar les raons profundes que actuen com a cotilles incapacitadores per a l'actuació lliure d'aquelles persones i conjunts socials que els sofreixen.

Tothom pensa que tot el que pensa, i les seves opinions tenen un caràcter de propietat, afirmen que pense una cosa amb llibertat de pensar com vulga.

La psicologia social estudia precisament els mecanismes de creació i de manteniment d'uns determinants valors col·lectius, usos, costums, creences generalitzades, etcètera. Des del paradigma de la psicologia social, res de la conducta humana no és natural, tot té unes motivacions profundes i està en funció d'una determinada estructuració de la societat.

- b) **La rata ja no cobdicia el formatge.**

D'un experiment de "La Vanguardia" podem treure les següents conclusions:

Les successives descàrregues elèctriques que hem sofert al llarg de la història (decrets de Nova Planta, prohibició d'usar el català, etc) ens han deixat una marca en el nostre propi codi mental que avui ens impedeix de funcionar com a europeus normals. Tot plegat resulta massa cruel perquè ara puguem prestar un mínim de crèdit als forans que ens diuen que <<moltes vegades som nosaltres mateixos els que volem promocionar més el català o els que posam traves a una ampliació de poder per al nostre país>>.

Totes les comunitats humanes tendeixen a organitzar-se segons les pròpies pautes i a decidir per elles mateixes. Si alguna no ho fa així, cau en una situació interessant des d'un punt de vista de patologia social. Caldrà arbitrar mètodes correctius eficaços, igual que es fa quan una persones individual sofreix algun tipus de desajustament mental.

c) La retxa més llarg.

Milgram titulat *Obediència a l'autoritat*. Tenim un esperiment en que podem treure que hi ha una por generalitzadora entre la gent de mostrar opinions contràries a les de la majoria.

Tot plegat crea un tipus de comportament clarament patològic, anormal, malsà des del punt de vista de la dignitat de les persones humanes. Per això, lluitar perquè la nostra nació compti amb poder propi és lluitar per la dignitat de les persones que la configurem. Per a transformar els comportaments patològics en actituds sanes. Perquè la manca de poder corromp tant o més que el poder mateix.

III. LLENGUA I ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ

- **Ensenyament i normalització lingüística. (Reflexió sobre la llengua a la reforma)**

Una certa autovaloració com a comunicat humana diferenciada, el nacionalisme o la mera preservació de la diferència impliquen la valoració de la llengua pròpia com a tret d'identitat bàsit i fonamental, podríem afirmar que hi ha una correlació entre la valoració que un poble fa de si mateix i la valoració que un poble fa de si mateix i la valoració que es fa de la llengua.

El tractament social de la llengua no parteix d'uns pressupòsits merament lingüístics, sinó que s'articula precisament a partir del seu component social.

Hi ha bastida tota una ideologia al voltant d'algunes llengües concretes, generada per la classe intel·lectual de la pròpia comunitat lingüística.

D'aquesta manera, es contribueix generalment a afermar els prejudicis lingüístics de bona part de la població.

El prejudici constitueix una sortida endavant pel que fa a la pròpia valoració lingüística, de la mateixa manera que el racisme parteix de la hiperconsideració d'una entelèquia anomenada <<raça>>.

Qualsevol projecte en el qual conflueixin les coordenades <<llengua>> i <<ensenyament>> ha de cercar una situació d'equilibri en què no es donin ni el xovinisme ni l'autoodi, sinó que, entenent que totes les comunitats humanes formen part d'un conjunt més ampli que és la humanitat sencera, arribem a la consideració de la pròpia vàlua i dignitat.

Una altra qüestió a tenir en compte és que el desenvolupament social de la llengua no es produeix sense suports. L'estat esdevé l'impulsor, el protector i el promotor de la llengua que li és pròpia. En aquest punt ens podem trobar:

- Estats que abracen territoris on es parlen diverses llengües però que només en promouen una com a pròpia. Exemple: França
- Estats amb territoris on hi ha més d'una llengua, que en promouen una com a llengua principal i que accepten una promoció subsidiària i subordinada d'alguna de les altres. Exemple: Espanya
- Estats que abracen territoris on només es parla una llengua i que és l'única que promouen. Exemple: Portugal o Islàndia
- Models lingüístics igualitaris, són estats amb diverses llengües que les tracten totes igualitàriament. Exemple: Bèlgica o Canadà

Hi ha comunitats lingüístiques que no tenen un estat que protegeixi llur llengua i n'hi ha que gaudeixen d'una <<protecció>> que cau fora del seu control. Podrem en consideració la incidència que té el fet de comptar amb un poder polític propi en la planificació lingüística.

a) La llengua, un instrument bàsic

La llengua dins l'àmbit de l'ensenyament, no pot ser considerada com <<una assignatura>>. La

llengua constitueix l'instrument bàsic de comunicació i sense llengua no hi ha ensenyament.

Enfortir els instruments bàsics i fer els estudiants competents i destrets a l'hora de fer-ne ús

hauria de constituir un dels fonaments de qualsevol sistema d'ensenyament. Sense els instruments bàsics aprendre qualsevol altra cosa pot topar amb la més absoluta indiferència.

L'exigència pel que fa a la llengua constitueix una necessitat. Tinguem present que el professor constitueix un model en molts sentits per als estudiants, el lingüístic per exemple. El professor dóna pistes sobre la responsibilitat efectiva que tenen en relació amb la llengua i amb el model de llengua utilitzats.

b) Llengua pròpia i interllengua a l'ensenyament

Amb la llengua passa com amb la moneda, només n'hi ha una de vàlida. La normalitat s'imposa

d'una manera aproximadament automàtica. A l'ensenyament es veu com a fet habitual

l'ensenyament vehiculat en la llengua del país. Només a les nacions sense estat es practica

l'ensenyament <<bilingüe>> o es margina la llengua pròpia.

<<Bilingüe>> vol dir unilingüe en l'idioma que l'estat s'autoatorga com a oficial, amb qualque esquitx de la llengua minoritzada que s'apren com a assignatura.

La retòrica sobre el <<tancament>> que suposa el fet de vehicular l'ensenyament en una llengua d'abast restringit es veu desmentida, en un nombre de casos, pels mateixos fets.

Els parlants d'una comunitat lingüística d'abast restringit necessitaran algun vehicle lingüístic

per a comunicar-se amb la resta del món. Com que de moment no ha reeixit la bella utopia de tenir un idioma que serveixi per a la intercomunicació de tota la humanitat i que alhora no sigui la llengua natural de ningú, el sentit comú més general apunta cap a la utilització de l'anglès com a interlingua arreu del món.

El sistema d'ensenyament a què hem fet referència es caracteritza bàsicament per un grau elevat d'exigència pel que fa al coneixement de la llengua pròpia.

c) Coherència entre ensenyament i context sociopolític

La valoració d'un sistema d'ensenyament fa de l'aprenentatge d'una llengua determinada té bàsicament a veure amb el fet de l'autocentrament o de la comunitat lingüística en qüestió. Si les decisions que afecten a la comunitat lingüística es prenen fora d'aquesta comunitat l'exigència respecte del coneixement de la llengua en qüestió serà menor, si les decisions es prenen en el si de la comunitat, sense interferències exteriors el grau d'exigència augmentarà correlativament. Tenir poder polític constitueix un element imprescindible a l'hora de situar una llengua dins el context d'ensenyament.

Perquè una comunitat lingüística pugui assolir la seva plena normalitat ha de disposar dels elements necessaris per a fer aquest propòsit efectiu.

El primer instrument és la capacitat de poder dictar la pròpia política lingüística des de la comunitat afectada, sense interferències exteriors. Això implica que la sobirania nacional constitueix un pas necessari per a assolir la plena normalitat de qualsevol llengua.

• **Models de política lingüística en l'educació a Europa**

Per primera vegada que l'ensenyament és <<universal i obligatori>>, com a les Illes Balears i Pitiüses que s'està treballant en la planificació lingüística dins aquest àmbit. En els seus orígens, la planificació, era simple i perseguia uns objectius d'elementarietat absoluta: aconseguir que la llengua de l'Estat fos reconeguda arreu i constituís la llengua de cultura de tota la gent <<literata>>.

Ara l'enfocament és diferent: es tracta de corregir la política lingüística jacobina que hem sofert durant segles per encarrilar correctament el procés de normalització de la llengua catalana. L'instrument per a dur endavant el procés de normalització a l'ensenyament han d'ésser els projectes lingüístics de centre (PLC), dels quals n'hi ha d'haver a cada centre d'ensenyament primari i a cada institut d'ensenyament mitjà

• **Models de política vigents a Europa**

Detallarem els models de política lingüística vigents a Europa, encara que n'hi ha que resulten

de la combinació de dos:

- Els estats jacobins es basen en la implantació política de la <<ideologia francesa>>: a cada estat li correspon una llengua, que constitueix el mitjà lingüístic d'interrelació entre els ciutadans d'aquest estat. La resta de llengües no existeien o tenen una posició subordinada respecte a la del estat. Per exemple: França i Grècia.
- Models lingüístics igualitaris, aquest model de política lingüística reconeixen la igualtat entre les llengües i procuren que tothom tenguí els mateixos drets lingüístics en el si dels dominis del estat. Per exemple: Suïssa.
- Països que han estat en procés de normalització lingüística al llarg del segle XX (Hongria, Noruega, Finlàndia, Polònia,) i països que es troben inserits en procés (Estònia, Lituània, Eslovènia,) són la demostració que el procés de substitució lingüística no és irreversible.

Espanya ha estat un estat jacobí, la política lingüística de l'Estat espanyol no és assimilable a la

francesa ni a la grega. Catalans, vascos i gallecs tenim un marge de maniobra pel que fa a la

planificació lingüística molt superior al que tenen els catalans del Nord, bretons u occitans.

La concentració de la política lingüística espanyola és que basantse en la no discriminació i en la

igualtat de drets, atorga als ciutadans de parla espanyola el criteri d'oficialitat basat en la

personalitat, mentre que el criteri per els catalanoparlants, els euscaroparlants i gallegoparlants és

el de territorialitat i encara només parcialment.

- Llengua i ensenyament: 3 casos

Tres exemples:

- 1– jacobí (França): la llengua oficial dins l'ensenyament és el francès, la resta només apareixen com optative i fora hores de classe. El francès és l'única llengua vehicular dins l'ensenyament per a totes les altres matèries.
- A la Catalunya Nord s'hi ha pogut establir una petita xarxa d'escoles catalanes, amb un cert reconeixement oficial. A l'àmbit universitari són els estudis de filologia catalana com una llicenciatura estrangera.
- 2– model lingüístic igualitari (Suïssa): el sistema d'ensenyament és regulat des de cadascun dels cantons. La llengua pròpia de l'ensenyament és la pròpia del cantó, els estudiants han d'escollir una segona llengua entre les demés de la confederació i una llengua de fora.
- 3– un país de recent normalització lingüística (Finlàndia): El cas de normalització dins l'àmbit de l'ensenyament ens interessa per la manera com s'ha dut a terme.

A la independència hi havia zones molt poblades i extenses on el suec dominava sobre el

finès. L'estretègia finesa es basà en el trasllat de professors actius en la finlandització de

l'ensenyament en el centres on funcionaven en suec. Essent activistes i tenir el suport

polític varen poder dur a terme una tasca reeixida, això ens demostra que el poder polític

que tingui la comunitat és més important que la parla que no l'estatus de la llengua.

c) Conclusions

- El model de política lingüística de l'Estat espanyol no constitueix un model lingüístic

Igualitari, si per als castellanoparlants hi ha vigent el criteri de personalitat lingüística, els catalanoparlants, vascoparlants i gallegoparlants només sofreixen un criteri de territorialitat restringida.

- És possible que aconseguixin un trasllat als territoris de parla catalana professors que no tenen uns coneixements suficients sobre el context cultural e històric del nostre país, ni un coneixement de la llengua.
- Els projectes lingüístics de centre han d'esdevenir una mena de constitució lingüística dels centres, i han d'establir les vies perquè els estudiants que es formen dominin fluidament, oralment i per escrit, la llengua catalana i l'espanyola, oficials les dues a les Illes Balears i Pitiüses.

Per aconseguir aquest objectiu ha de succeir que el context social, el polític, l'educatiu i les actituds que presenta la població escolaritzada suportin la llengua, per això s'ha de fomentar l'ús de la llengua perquè allò que disposa la llei que ha d'aconseguir l'ensenyament sigui mínimament al nostre abast.

3- Cultures minoritzades.

Una cultura minoritzada és la cultura pròpia d'una gent alienada per l'acció d'un poder exterior. Els membres d'aquesta cultura no poden considerar-se a ells mateixos si no és a través de la visió d'uns altres, de forma que la realitat sempre se'ls apareix distorsionada. D'aquí sorgeix l'autoodi.

La clau d'aquest desenfocament és molt clara: el centre sempre es troba fora. Jean-Louis Calvet en *Lingüística i colonialisme*, explica com a les colònies franceses d'Àsia, els nens aborígens repeteixen allò d'«els nostres avantpassats, els gals,>>». L'exemple ens mostra una aberració que no està superada com podríem pensar, en el nostre context.

El fet de decidir lluitar per la llengua és un element determinant per a prendre consciència de les dimensions del espai com a societat, del espai cultural. En aquest cas la contribució de Josep Mª Llopart ha estat important pel català a les Illes Balears.

Tot això no és únicament una tasca de l'ensenyament però hi contribueix decisivament. Cal educar als estudiants en el sentit que el centre i la realitat només es pot capir sense desenfocaments a través d'aquesta consciència.

IV. POLÍTICA LINGÜÍSTICA

- **El català dins la Unió Llatina**

Els manuals de llengua catalana que contextualitzen el nostre idioma dins un entorn determinat solen començar parlant. I aleshores comença una sèrie de divisions i subdivisions que no fan gaire al cas, però que solen entretenir força els filòlegs.

Les llengües fan ballarugues d'un cantó a un altre i n'hi ha que queden aparcades als cantons, d'altres fan funcions de llengua pont, cal col·locar-ne al grup arial i a l'occidental, etc,

a) El llatí d'Espanya és l'espanyol

El volum *Un miliard de latins en l'an 2000*, editat per l'esmentada Unió Llatina, on el paper del català queda força ben definit. El llibre, publicat l'any 1983, arriba a oferir una síntesi final sobre aquesta qüestió tan dràstica com la següent. Queda resolta la qüestió genealogista i explicada, la integració de la variació dialectal ibèrica. D'altres superfluitats classificatòries és de suposar que no enten dins l'interès de la romanística.

b) Els integrants de la unió llatina

La Unió Llatina és una organització en la qual participes els diferents estats que tenen com a pròpies llengües romàniques sota els auspicis de la UNESCO.

Gaudeixen de la condició de llengües oficials, el francès, el portuguès, l'espanyol, l'italià i el romanès.

Els integrants de la Unió Llatines són:

- França i els seus satèl·lits, la Francophonie, concentrats bàsicament al continent africà.
- Espanya i els seus satèl·lits, la Hispanidad, situats en la seua major part a l'Amèrica del sud.
- Portugal i els seus satèl·lits repartits entre Àfrica i Sud-amèrica.
- Itàlia i Romania, més orfes de satèl·lits.

c) Dels integrants als objectius

Però el seu opuscle de presentació ens estalvia d'haver de dur a terme tota aquesta tasca deductiva.

S'estableixen programes de cooperació entre els estats membres, per a fomentar l'ensenyament d'altres llengües llatines a cadascun d'ells i de col·laborar bàsicament pel que fa als respectius llenguatges científicotècnics.

Quant a la resta de llengües que se suposa que es parlen als països de la Unió Llatina, però que no són oficials de l'organització, apareixen esmentades dues vegades.

L'equiparació llengua nacional-llengua estatal deu tenir alguna cosa a veure amb la demarcació de quines llengües mereixen i quines no d'accedir a la condició de llengües vives al segle XXI.

La Unió Llatina difon una llista d'organitzacions que s'encarreguen d'aquesta tasca.

L'espanyol es nodreix del Simón Bolívar i del Termcat per actualitzar el seu vocabulari científic.

Això quadra perfectament amb l'explicació classificatòria que oferíem al principi.

d) La llatinitat de la comunitat lingüística catalana

En un context tan clarament explicitat, els catalans haurem de discutir si volem jugar-hi o si preferim instal·lar-nos en contextos que ens resultin més favorables. Hi ha un problema d'identitat que no hem arribat a parlar i que difícilment podrem resoldre en cap sentit que s'inscriu en un context metafísic poc fressable pels filòlegs en ús.

• Interlingua/e a Europa

Dues concepcions:

- La consideració de la llengua com a emblema, ànima, símbol, etc, que ha donat lloc al que es denomina <<ús emblemàtic>> d'un determinat idioma. Consisteix a fer servir una llengua només dins l'àmbit de les funcions simbòliques. L'ús emblemàtic consisteix en posar els segells en una llengua determinada i el contingut dels documents en l'idioma que efectivament fa la funció d'eina de comunicació.
- La llengua pròpia exerceix dues funcions: constitueix un element de cohesió simbòlica i és usada com a mitjà de comunicació. El fet que una llengua no exerceixi aquestes dues funcions significa que és l'idioma d'una comunitat lingüística no normalitzada o que fa les funcions de llengua de comunicació internacional.

Per a poder fer les funcions d'interlingua, un idioma ha de tenir una primera qualitat fonamental:

utilitat, ha de constituir un element que permeti la intercomunicació entre pobles de llengües pròpies diferents. La utilitat d'un idioma depèn d'un factor que s'anomena <<language spread>>, i que no té traducció clara en les llengües romàniques.

En el context europeu, hi ha hagut diversos intents de crear una llengua que servís com a eina d'intercomunicació entre tots els habitants de països i llengües diferents. Així, podríem passar revista a aquests intents, des de la creació de l'<<esperpento>> fins a la generosa renúncia del danès. Otto Jespersen a la interlingua que ell havia creat però, si feim honor a la veritat, hauríem de notar que aquests no han fructificat.

La llengua que avui dia s'està afirmant d'una manera decidida com a principal instrument de comunicació internacional és l'anglès. Avui dia resulta idioma d'obligat coneixement en una extensa àrea que abasta pràcticament tot el nord d'Europa. Avui ens cal més que mai agafar a Catalunya el tren de la normalitat Europea.

Si algú considera més interessant escollir un altre idioma per comunicar-se amb la resta del món no consideram que s'hagui de donar la qüestió ja solucionada a ningú. Un procés real de normalització lingüística cal que s'arribi a un monolingüisme català dins Catalunya, però els catalans hem de poder escollir la llengua o llengües que considerem més interessants i productives per a comunicar-nos amb l'exterior. En això consisteix precisament la llibertat d'escollir.

• Algunes consideracions sobre economia lingüística

Hi ha alguns textos prou influents que representen d'una manera claríssima la pluralitat lingüística com un autèntic càstig diví. El fet de haver-hi moltes llengües entrebanca la comunicació entre les persones i fa que es requereixi una gran despesa de temps i esforç en l'aprenentatge de llengües, la qual cosa no sempre s'adiu amb les inclinacions de les persones que, si us plau per força, si veuen obligades.

Cal crear una llengua universal, que permeti la intercomprensió entre tots i la difusió de les llums i de les ciències. La llengua apareix, com un instrument de progrés que, per tal de fer eficaç, ha de tenir les carecterístiques d'universalitat i d'unicitat.

Una llengua no és talment un mercat, si que s'adiu amb el funcionament del mercat. Els paràmetres de la ciència econòmica resulten aplicables a l'estudi de la llengua des d'una dimensió sociològica. La difusió de la llengua i la seua utilitat s'assembla bastant als mecanismes de circulació de la moneda.

• Col.loqui

- Josep Marí: Fa referència a les llengües minoritàries de França. En quina situació es troben aquestes llengües?

Per recuperar les minoritàries de França com l'occità o el bretó ja és massa tard, perquè aquestes llengües han desaparegut per culpa de la política jacobina de França.

- R. Prats <<Cavallers>>: Perquè no s'ha arribat a consolidar el model francès a l'Estat espanyol?

La posició de partida devia ser millor per a les diferents comunitats lingüístiques del sud del Pirineu, per febleses del mateix Estat espanyol, que mai no ha tengut una cohesió semblant a la de l'Estat francès. A França la revolució es consolida perquè s'estableix una nova classe dominant emergent, que està cohesionada i que té uns objectius clars. A Espanya és diferent: la posició de partida als Països del nord del Pirineu és d'una major feblesa que no a les nacions ocupades del sud.

- Vicent Tur: Durant la Revolució francesa, és parla de patuès o de petuesos? Singular o plural?

S'utilitzen indistintament el dos termes. No es defineix a quines llengües es fa referència perquè la indefinició constitueix ja una arma contra elles.

Definir amb les nostres circumstàncies constitueix un acte revolucionari. Si els parlamentaris que elaboren la Constitució espanyola haguessi hagut d'esmentar pel seu nom les llengües dels territoris sota jurisdicció de l'Estat s'haurien trobat amb un bon embolic.

- Josep Marí: de vegades, els francesos, fins i tot ofenen sense voler, sense tenir-ne consciència. Jo tenc un amic que, alguna vegada ha amollat, sent-hi jo present tranquil.lament, que jo parlava *patoix*.

Toto sembla com un procés natural. Aquí hi ha una correlació molt interessant: els parlants de llengües majoritàries, com el francès, l'espanyol o l'italià, tenen omnipotència apresada, mentre que a l'altre cara de la moneda, els parlants de llengües minoritzades solen patir desempresament apresada.

V. EPÍLEG

A la nostre part del món no hi ha gaires formes diferents de tirar endavant, el macroprocés que representa la normalització d'una llengua, l'assoliment per part d'una llengua determinada de la condició de llengua nacional.

Valors com la llibertat, tolerància i defensa de la pau, en un pla teòric, són assumits pel conjunt de la població

europea. En la defensa verbal d'aquets valors hi trobam un grau elevat d'hipocresia.

En el nostre camí cap a la revolució sociolingüística, en la recerca d'aquest espai per a la llengua catalana, hi ha diversos aspectes que hem de tenir en compte i en els quals hem de ser capaços d'incidir. Alguns constitueixen condicions *sine qua non* per a l'assoliment de la normalitat lingüística. D'altres poden quedar més en segon pla, però, qualsevol llengua normalitzada s'ha construït a partir del seu conjunt. Caldria establir un seguit de prioritats, en el procés de normalització de la llengua catalana, atinent les següents necessitats bàsiques:

- Poder polític

Cap llengua no es normalitza sense un poder polític favorable al darrera, l'estat ha de garantir l'accés al coneixament de la llengua per part de tots els ciutadans, la cohesió de la pròpia llengua i difusió d'aquesta.

La sociolingüística catalana s'ha interesat més per aquells casos de normalització lingüística que teníem més o menys a l'abast que no pels casos en que llengües minoritzades han assolit la condició de llengües plenament normalitzades.

Tot un seguit de llengües europees que, sofrien una situació de minorització lingüística, durant el present segle han assolit la seva plena normalitat.

Algunes altres llengües es trobaven en una situació similar a la de les llengües anteriorment esmentades, avui dia es troben en ple procés, de residualització.

Si miram les correlacions existents entre normalització i residualització lingüística haurem d'aconvenir que el factor fonamental per a la normalització el constitueix l'assoliment del poder polític.

L'assoliment d'estructures d'estat és decisiu per engegar un procés que desembocarà en la normalització de les respectives llengües.

El poder polític, constitueix una condició necessària però no suficient per a la normalització lingüística, com ens demostraria, per exemple, el cas d'Irlanda.

Possiblement és més difícil d'implantar a Espanya un model lingüístic igualitari que no aconseguir l'independència de la nació catalana.

- Espai comunicacional català

Qualsevol procés de normalització, de disposar dels mitjans de comunicació propis. Tots nosaltres vivim plenament inserits en un món dominat per la comunicació de masses. Una llengua que es vulgui normal, necessita un espai comunicacional propi., d'espai comunicacional català, afirmam que es troba en procés de construcció, però es troba en una posició subalterna davant l'espai comunicacional espanyol. Destacam el paper de les dues cadenes de Televisió de Catalunya (TV3 i C33). Això comentat de la Televisió de Catalunya ho podem dir en relació en la resta d'emissores de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Aquests mitjans es troben en permanent competició amb mitjans de comunicació espanyols que, tenen força més audiència o tirada i tenen un efecte més important sobre l'opinió pública dels Països Catalans.

L'àmbit d'ensenyament és molt important, perquè aquest procés arribi a bon port, però l'àmbit dels mitjans de comunicació resulten fonamentals.

En els tres estatuts d'autonomia dels Països Catalans sota jurisdicció espanyola i en les respectives lleis de normalització lingüística es deixa ben clar que els respectius governs autònoms han de promoure els mitjans

de comunicació en llengua catalana i que han de contribuir en el desenvolupament d'aquets mitjans com a la catalanització progressiva dels mitjans ja existents.

Fent referència a l'ensenyament perquè ens consolidi aquest espai comunicacional català que hi hagi una catalanització dels mitjans pel que fa a la llengua però és necessari d'avançar cap a l'autocentrament pel que respecta als continguts. TV3, reprenent l'exemple que posava Nadal Batle no ha de ser una mena de televisió espanyola que emet en català, sinó que els continguts han d'aspirar a ser la primera cadena de televisió de Catalunya.

- Integració de la població immigrada

Plíticament hi ha hagut intents d'utilitzar la població immigrada en contra dels interessos polítics de Catalunya, al Principat no s'ha produït cap fractura social destacable i el grau de cohesió de la societat catalana, tenint en compte les circumstàncies per les quals ha passat durant aquest segle, resulta sorprenent.

S'han organitzat al voltant de l'ensenyament, petits nuclis organitzats que s'han oposat al procés de normalització de la nostra llengua nacional. Aquets nuclis no han reeixit, i aquesta manca d'èxit és deguda a la fermesa del departament d'ensenyament i a la sensibilització favorable d'una part important de la societat catalana.

A les Illes Balears i Pitiüses i al País Valencià la qüestió pren un caire diferent. L'absència fins ara d'una política lingüística favorable a la normalització del català en aquestes dues comunitats <<autònomes>> fa que encara no es pugui avaluar si hi haurà o no resistència a aquest procés per part de la població immiigrada que viu en abdós països.

Tots aquets elements poden funcionar d'una manera més o menys espontània si aconseguim d'engrescar tota la població dels països catalans en el projecte de la construcció d'un propi país, sobirà i que s'articuli en peu d'igualtat amb la resta de nacions d'Europa.

- Model català d'ensenyament

No és suficient de treballar en la línia de vehicular la activitat educativa en llengua catalana. Cal cercar una coherència entre la llengua utilitzada i allò que s'hi vehicula, és imprescindible la creació d'un model educatiu català.

Perquè el procés de normalització de la llengua sigui efectiu necessitam crear un ensenyament autocentrat, en què el punt de referència a partir del qual s'accedeixi al món sigui el de la realitat nacional catalana.

- Carta de la Llengua Catalana

Pensem que hi ha ciutadans catalans sotmesos a set legislacions diferents:

- L'andorrana, que no garanteix la preeminència d'aquesta en alguns àmbits fonamentals, com ara el propi ensenyament.
- La francesa, que no reconeix cap més llengua oficial que el francès, i que regala la llengua catalana a usos merament subalterns.
- La italiana, vigent a l'Alguer on el català es troba en situació precària. La legislació lingüística té unes característiques semblants a la francesa.
- L'espanyola, dins hi trobam:
- L'aragonesa: on aprendre el català es una qüestió de voluntarisme i usar-lo amb normalitat un impossible inabastable.

- La valenciana: malgrat l'oficialitat que reconeix a la nostre llengua. En el cas de l'estatut del País Valencià no es produeix la diferenciació de la natura de l'oficialitat de la llengua, el valencià i el castellà hi són oficials en peu d'igualtat.
- La balear, que distingeix l'oficialitat per a la llengua catalana com a llengua <<pròpia>>de la comunitat autònoma i per a l'espanyola com a llengua oficial de l'Estat.
- La del Principat de Catalunya, que és la que garanteix l'exercici més egual dels seus drets lingüístics als ciutadans catalanoparlants. En una situació d'oficialitat, es distingeix la natura d'oficialitat per al català i per l'espanyol.

Perquè tots els ciutadans catalanoparlants puguin gaudir dels mateixos drets lingüístics, caldria promulgar una Carta de la Llengua Catalana similar a la de Holanda i Flandes o la de Quebec. Només una legislació d'aquest tipus garanteix la igualtat efectiva de tots els ciutadans catalanoparlants davant la llei.

- Enfortiment de la societat civil

L'independentisme polític no està en condicions d'imposar un viratge important a la política lingüística institucional, enlloc del nostre país. Potser una conjuntura especial ho podria permetre al Principat de Catalunya, però encara no s'albira com una possibilitat immediata.

Tenir la societat civil ben estructurada constituirà una garantia de poder avançar políticament. La societat civil són els fonaments per a la construcció d'un país. Si s'intenta dur a terme des de l'àmbit de la política institucional aquesta construcció esdevé impossible per manca de fonaments.

Per aquest motiu, reviscolar la lluita per la llengua i continuar treballant en l'articulació d'una societat civil rica en interconnexions i ben cohesionada constitueixen dos elements fonamentals en el procés de normalització lingüística.